

MOŽNOSTI DLOUHODOBÉ PÉČE O LIDI S DUŠEVNÍM ONEMOCNĚNÍM

MUDr. Zuzana Foitová

Praha, květen 2022

Rozvrh témat

- 1. Systém péče (20.5.2022)**
- 2. Bio-psycho-sociální přístup,
psychoterapie (20.5.2022)**
- 3. Zotavení z duševní nemoci (21.5.2022)**
HOST!

APA 2009

- ▶ Řada longitudinálních výzkumných studií ukazuje, že většina lidí s vážným duševním onemocněním může v průběhu doby **zlepšit svůj funkční stav a naplnit ceněné sociální role** (např. manžel/ka, zaměstnanec, student)
- ▶ Bleuler, 1978
- ▶ Ciompi, 1980
- ▶ DeSisto, Harding, McCormick, Ashikaga, & Brooks, 1995a,b
- ▶ Harding, Brooks, Ashikaga, Strauss, & Breier, 1987; Harrow et al., 2005
- ▶ Huber, Gross, & Schuttler, 1975
- ▶ Huber, Gross, Schuttler, & Linz, 1980
- ▶ Jablensky, Sartorius, Ernberg, Anker, Korten, Cooper et al., 1992
- ▶ Ogawa, Miya, Watarai, Nakazawa, Yuasa, & Utena, 1987
- ▶ Sartorius, Jablensky, & Shapiro, 1977
- ▶ Tsuang, Woolson, & Fleming, 1979

Roviny zotavení (*Droes, 2010*)

- **Zotavení z nemoci**

Léčení, řízení nemoci, zmírnění symptomů

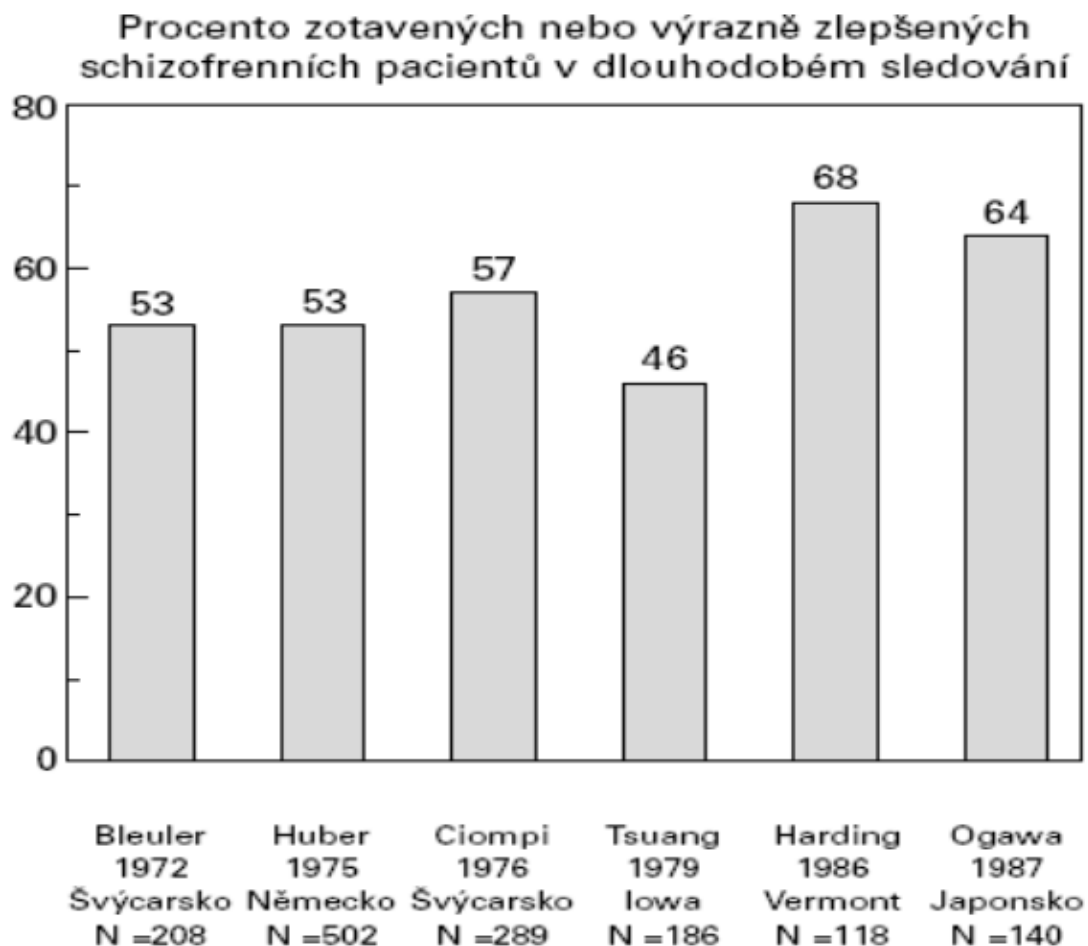
- **Zotavení rolí**

Rehabilitace, zmírnění stigmatizace, začlenění, užitečná činnost

- **Zotavení osobní identity**

Příběh zotavení – žitá zkušenost, posilování, životní pohoda

Dlouhodobé sledování zotavení

Dále:

► DeSisto, 1995, Maine, N=269, 49% zotavených

► Jobe a Harrow, 2007, Chicago, N=145, 45% zot.

► Abdel-Baki, Montreal, N=142,

Kritéria klinického zotavení

(ve studii Hardingové, 2003)

Alespoň 5 bodů ze 6:

- Je bez symptomů
- Je bez medikace
- Bydlí samostatně v komunitě
- Pracuje
- Má uspokojivé sociální vztahy
- Je bez sociálně rušivého chování

(Harding, 2003)

Zotavení (recovery)

Klinické zotavení

- ▶ oslabení symptomů, obnova sociálního fungování

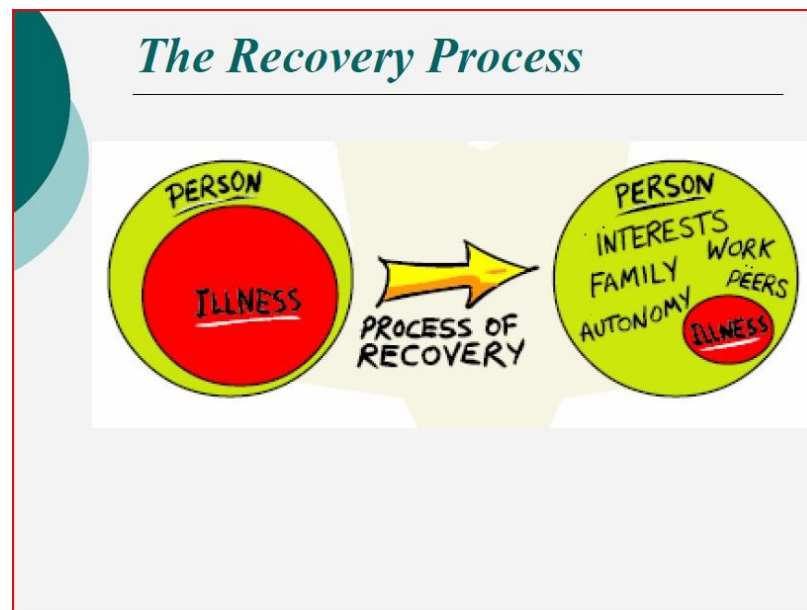
Osobní zotavení

- ▶ Hluboce osobní, jedinečný proces změny přístupů, hodnot, pocitů, cílů, dovedností a/nebo rolí. Je to způsob prožívání **uspokojivého, nadějeplného a přínosného života** i s omezeními způsobenými nemocí. *(Anthony, 1993)*

Zotavení

... znamená žít
spokojeně se
symptomy nemoci
nebo bez nich

Osobní zotavení

Základní atributy osobního zotavení:

- **Naděje** - důvěra, že bude lépe, je třeba se na něco těšit, mít vizi
- **Zplnomocnění** (zmocnění) – zvládnou to sám, rozhodnu se sám
- **Zodpovědnost** – nesení rizik, učení se z chyb, mám život ve svých rukou
- **Smysluplná životní role** - normální životní role nesouvisející s nemocí

Fáze zotavení

(Gagne, Spaniol, 2002)

- 1. Přemožení nemocí:** člověk zmaten, destabilizován
symptomy – jde o přežití; beznaděj, bezmoc, izolace
- 2. Zápas s nemocí:** ot.jak žít s chorobou; znovunalézání sebe sama; nedostatek důvěry; obava ze znovuzaplavení nemocí
- 3. Život s nemocí:** strach se zmenšuje; učí se znát svá omezení a silné stránky; obnova spojení s nejbližšími; obnova starých rolí, zkoušení nových
- 4. Život překonávající nemoc:** choroba více v pozadí; schopen plnit své role; spojen s ostatními; zřejmá nadání a možnosti; nové významy a cíle v životě

Fáze zotavení (*Gagne, Spaniol 2002*)

1.fáze OCHROMENÍ NEMOCÍ	2.fáze ZÁPASENÍ S NEMOCÍ	3.fáze ŽIVOT S NEMOCÍ	4.fáze ŽIVOT PŘEKONÁVAJÍCÍ NEMOC
<p>Zmatený, zahlcen symptomy. Beznaděj, zoufalství, pocit bezmoci. Pocit vyloučení.</p>	<p>Objevují se otázky – jak se vyrovnat s nemocí a symptomy, jak obnovit sebedůvěru. Nedostatek důvěry, obava z nového zaplavení nemocí.</p>	<p>Roste sebedůvěra, mizí strach z nemoci. Kl. objevuje své silné stránky i slabiny. Obnovuje vztahy, vrací se ke svým rolím, přijímá role nové</p>	<p>Nemoc v pozadí, kl. upevňuje své blízké vztahy, naplňuje svá přání a specifické role, rozvíjí svá nadání a možnosti v různých obl., má nové životní cíle.</p>
<p>Co dělat poskytovat naději</p>	<p>Co dělat mluvit o nemoci, o léčbě a jejím účelu. Podpor. vzdělávání se o nemoci a zotavení. Odkrývat přednosti a silné stránky z minulosti</p>	<p>Co dělat tvořit podpůrnou síť. Hledat zaměstnání, podporovat nezávislost. Sestavit WRAP.</p>	<p>Co dělat podpořit nové činnosti (práce, škola, dobrovolnictví) Prohloubení zotavení, upevnění nových rolí. Doladění WRAPu. Oslava úspěchů.</p>

Mapování podle strength modelu (Rapp)

▶ Zaměření na silné stránky

- ▶ Zaměření na problém a deficity je v péči o duševně nemocné pevně zakořeněno. Je dobré si uvědomovat, že připomínat problémy a minulé selhání má vliv na pocíťovanou sebeúctu.
- ▶ Zaměření na silné stránky má výhodu v tom, že interview na toto téma je již sám o sobě intervencí – posiluje sebedůvěru a sebeúctu.

▶ Silnými stránkami Rapp rozumí:

- ▶ Osobní atributy (např. oddaná matka)
- ▶ Nadání a dovednosti (umí hrát na kytaru, umí uvařit čínu)
- ▶ Silné stránky v okolí (přijímající církevní spolek, auto k dispozici)
- ▶ Zájmy a aspirace (rád rybaří, chce být rockový zpěvák)

Charles Rapp,
*1948, profesor
sociální práce v
Kansasu

Orientace na zotavení

Mapování silných stránek dle Charlese Rappa

Metodika CARE

Historie peer podpory

Výjimka mezi profesionály - **Harry Stack Sullivan:**
najímal zotavující se osoby jako pomocníky ve své
ústavní jednotce již ve 20. letech 20.století.

Od 70.let 20.stol. v USA **hnutí bývalých pacientů** -
sdružují se a lobbují za změny systému péče o
duševní zdraví a proti diskriminaci

„Nic o nás bez nás“

Peer zkušenost a zotavení

- ▶ „Byl jsem tam“
- ▶ „Já jsem důkaz“

Prvky práce peer pracovníka

- Spolupracuje s klienty, profesionály a komunitou. Pracuje s klienty při hospitalizaci i v přirozeném prostředí
- Jedinečný vklad
- Zaměřuje se na rehabilitaci, zotavení a posilování
- Sdílí a diskutuje s klienty společné zkušenosti
- Zapojuje a propojuje („přemostňuje“)
- Plánuje a facilituje skupiny
- Spolupracuje s členy týmu, účastní se porad, supervizí

Role peera a její přínos

Prospěch ze zapojení peer pracovníka:

- **Pro klienty:** vzor; napomáhá procesu zotavení
 - **Pro rodiny:** porozumění, edukace, naděje
 - **Pro tým (službu):** orientace na zotavení, edukace
 - **Snižování stigmatizace**
-
- **Samotní peer pracovníci:** zlepšení sebeúcty, posílení procesu zotavení, rozvoj dovedností atd.

HOST

A horizontal brushstroke in a vibrant yellow color, with a textured, painterly appearance, extending across the width of the slide below the title.

Osobní zkušenost se zotavením